
Titulus X.

DE ORATIONE DOMINICA ET ALIIS USQUE AD FACTAM
COMMUNIONEM.

DE ORATIONE DOMINICA ET LIBERA NOS.

Rub. 1. *Celebrans, cooperto Calice adoratoque Sacramento, erigit se, et manibus extensis hinc inde super Altare intra Corporale positus, dicit intelligibili voce, Per omnia sæcula sæculorum, et cum dicit Oremus, jungit manus, caput Sacramento inclinans. Cum incipit Pater noster, extendit manus, et stans oculis ad Sacramentum intentis, prosequitur usque ad finem. Responso a ministro, Sed libera nos a malo, et a Celebrante submissa voce Amen, manu dextra, pollice et indice non disjunctis, Patenam aliquantulum purificatorio extergens, eam accipit inter indicem et medium digitos, quam tenens super Altare erectam, sinistra super Corporale posita, dicit secreto, Libera nos quæsumus, etc.*

2. *Antequam Celebrans dicat, Da propitius pacem, levat manu dextra Patenam de Altari, et seipsum cum ea signat signo Crucis, dicens : Da propitius pacem in diebus nostris. Cum signat se, manum sinistram ponit infra pectus : deinde Patenam ipsam osculatur, et prosequens Ut ope misericordiæ tuæ etc. submittit Patenam Hostiæ, quam indice sinistro accommodat super Patenam, discooperit Calicem, et genuflexus Sacramentum adorat.*

259. Sacerdos a genuflexione erectus, ut dictum est in

fine num. præc., alta et intelligibili voce dicit *Per omnia* et quæ sequuntur usque ad finem orationis dominicæ : dum dicit *Per omnia sæcula sæculorum*, manus sicut infra genuflexionem, hinc inde extensas et super corporali positas retinet. Responso *Amen*, dicit *Oremus*, manus sub hac voce ab altari elevando, easdem jungendo ante pectus, et caput ss. Sacramento profunde inclinando : deinde stans erectus et manibus ante pectus junctis, prosequitur *Præceptis salutaribus* etc. usque ad *Pater noster*; quæ verba dum incipit, extendit manus ante pectus, iisque extensis ac oculis ad s. Hostiam intentis recitat orationem dominicam usque ad finem. Responso a ministro *Sed libera nos a malo*, sacerdos extensis adhuc manibus, secreta voce subjungit *Amen*.

Postquam sacerdos dixerit *Amen*, tunc tantum et non prius, dextra manu, pollice et indice non disjunctis, patenam aliquantulum purificatorio extergit, interea nihil dicens : scilicet sacerdos patenam, purificatorio super eandem remanente, totaliter extrahit extra corporale versus cornu epistolæ, et patenam ibidem super altare extra corporale positam sinistra aliquid tenens, seu potius sinistram ei admovens, ne eam extra altare excutiat, dextra purificatorium inter tres ultimos digitos tenens, concavam partem patenæ totaliter extergit et purificat : quo facto ponit purificatorium juxta corporale ut prius. Deinde ponit sinistram more solito super corporale, et dextra accipit patenam inter indicem pollicis junctum et reliquos digitos, eamque ponit et tenet non super corporale, sed juxta illud super altare erectam, sic ut pars concava patenæ respiciat sacram Hostiam, et dextra manus sit super patenam elevata. Manibus sic positus secreto incipit et recitat *Libera nos* usque ad *Da propitius* exclusive, caput versus librum inclinans ad nomen Mariæ, item ad nomina apostolorum, qui exprimuntur, si illorum fiat festum vel specialis commemoratio.

Not. circa extensionem patenæ : 1. eam securius et facilius extergi super altare positam, sinistra ei admota, ut supra dictum est, quam si ipsa ab altari elevata sinistra manu teneatur; rubricas autem non obstare, quæ simpliciter dicunt,

extersionem manu dextra fieri. 2. Extersionem extra corporale esse faciendam, ut hoc ab omni pulvere præservetur. 3. Quosdam, ut patenam extergant, simpliciter manum sinistram premere super purificatorium, sicque patenam extrahere: qui modus quidem sufficiens videtur extersioni patenæ, sed non dispositioni rubricarum, quæ præscribunt, ut extersio fiat manu dextra. 4. Patenam tantum aliquantulum juxta rubricas extergendam esse, ut sufficiat fini extersionis, et ne patenæ deauratio tollatur.

Celebrans, antequam dicat *Da propitius pacem*, ponit sinistram infra pectus, ut dictum est n. 255, et dextra cum patena seipsum signat, cum eadem physice tangendo partes signandas dicens ad frontem *Da propitius*, ad pectus *pacem*, ad humerum sinistram *in diebus*, et ad dextrum *nostris*. Tum, facta cruce, nihil dicens, patenam osculatur in superiori ejus extremitate seu ora, ut congruentius fit (1), non autem in ea parte, per quam transitura est s. Hostia. Post osculum patenæ secreto prosequens *Ut ope misericordie tuæ* usque ad *Perturbatione securi*, indice sinistro premit s. Hostiam ex parte cornu evangelii, ut ab altera parte parum elevetur, et dextra ab hac parte epistolæ submittit patenam s. Hostiæ (non autem s. Hostiam inducit super patenam); sic tamen ut inferior pars patenæ non tangat locum, ubi s. Hostia jacuit; et indice sinistra manus s. Hostiam super patenam accommodat. Cum rubricæ aliud non præscribant, quam ut sacerdos submittat patenam s. Hostiæ, et eam indice sinistro super patenam accommodet, inde varii hoc faciendi modi traduntur et servantur: modus autem convenientior videtur, ut scilicet sacerdos patenam s. Hostiæ submittat ex parte cornu epistolæ, Hostiamque indice sinistro accommodet super mediam patenam vel circa extremitatem patenæ, ut s. Hostia facilius accipi possit; tum patenam, s. Hostia ei imposita, parum e medio corporalis removeat versus cornu epistolæ, ne patena locum, in quo

(1) S. R. C. 24 Jul. 1623, n. 2876-3025, 5.

s. Hostia posita fuit, attingat, et sacræ particulæ inferiori parti patenæ adhæreant. Alii dicunt patenam in medio corporalis esse collocandam, et ad dictum periculum præcavendum, eandem parum esse elevandam super pedem calicis.

Deinde ponit sinistram super pedem calicis, et dextra eum discooperit; tum depositis manibus super corporale, flectit unico genu, et statim surgit.

Not. orationem *Ut ope misericordie* lente prosequendam esse infra submissionem patenæ, detectionem calicis et genuflexionem, ne conclusio sub fractione s. Hostiæ dicenda, nimis separetur.

DE FRACTIONE S. HOSTIÆ ET COMMIXTIONE PARTICULÆ CUM
S. SANGUINE.

Rub. *Submittit Patenam Hostiæ, quam indice sinistro accommodat super Patenam, discooperit Calicem, et genuflexus Sacramentum adorat: tum se erigens, accipit Hostiam inter pollicem et indicem dextræ manus, et cum illis, ac pollice et indice sinistra manus eam super Calicem tenens, reverenter frangit per medium, dicens: Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, et mediam partem, quam inter pollicem et indicem dextræ manus tenet, ponit super Patenam: de alia media, quam sinistra manu tenet, frangit cum pollice et indice dextræ manus particulam, prosequens, Qui tecum vivit et regnat etc. et eam inter ipsos dextræ manus pollicem et indicem retinens, partem majorem, quam sinistra tenet, adjungit mediæ, super Patenam positæ, interim dicens, In unitate Spiritus sancti Deus: et particulam Hostiæ, quam in dextra manu retinuit, tenens super Calicem, quem sinistra per nodum infra cuppam retinet, intelligibili voce dicit, Per omnia sæcula sæculorum. R. Amen; et cum ipsa particula signans ter a labio ad labium Calicis, dicit: Pax Domini sit semper vobiscum. Responso per ministrum, Et cum spiritu tuo, particulam,*

quam dextra manu tenet, immittit in Calicem, dicens secreto : Hæc commixtio et consecratio Corporis etc. Deinde pollices et indices super Calicem aliquantulum tergit, et jungit, Calicem palla cooperit, et genuflexus Sacramentum adorat, surgit, et stans junctis manibus etc. (vid. num. seq.).

260. *Fractio s. Hostiæ.* Sacerdos a genuflexione erectus, ut num. præc. dictum est, indice sinistro vel dextro ducit s. Hostiam versus medium corporalis ad extremitatem patenæ, si ibi ab initio posita non fuerit; indice sinistro premit ejusdem partem lateralem, eamque ab altera parte elevatam accipit inter pollicem et indicem dextræ manus; tum sola dextra eam elevat super calicem, et ibidem eam similiter ab altera parte laterali accipit inter pollicem et indicem sinistræ manus; sicque eam super calicem utraque manu tenens, eam reverenter frangit per medium seu in duas partes, quantum fieri potest, æquales; et mediam partem, quam inter pollicem et indicem dextræ manus tenet, ponit in medium patenæ, interea sub acceptione, fractione et positione mediæ partis s. Hostiæ super patenam dicens *Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum*, ad *Jesum Christum* caput inclinans : et prosequens *Qui tecum vivit et regnat*, de alia mediâ parte, quam sinistra super calicem tenet, frangit cum pollice et indice dextræ manus particulam in parte ejus inferiori (1), eamque particulam inter pollicem et indicem dextræ retinens, dicens *In unitate Spiritus sancti Deus*, partem majorem, quam sinistra tenet, adjungit parti mediæ, super patenam positæ, sic ut hostia appareat rotunda.

Not. circa fractionem s. Hostiæ : 1. hanc magna cum attentione faciendam esse, ne celebrans præcipitanter agens, sacras particulas extra calicem aut etiam extra corporale emittat.

(1) S. R. C. 4 Aug. 1663, n. 2094-2241, 6.

2. Ad facilitandam hanc fractionem non convenire, lineas fractionis cum patena ducere super s. Hostiam consecratam, tum propter quamdam in hoc indecentiam, tum quia extremitate patenæ quædam s. Hostiæ fragmenta tolli possunt.

3. Plures, dum ante missam præparant calicem, ducere lineas fractionis cum patena super hostiam in palla positam, quia sic commodius et securius frangitur, et partes ab invicem nitidius separantur. Circa hanc autem praxim ulterius notandum est : 1° de ea nihil in rubricis haberi; 2° eas lineas valde tenues esse debere, ne adstantibus appareant, et ne s. Hostiâ tempore sacrificii in duas partes abeat; 3° medium aptius et securius esse, si hostiarum confectores lineas fractionis in laminis ferreis imprimi curent.

4. Si lineæ non sint factæ, commodum modum hostiam in duas partes æquales frangendi esse, ut in suprema, media et infima parte medietatis hostiæ prius fiat modica fractio, et deinde tota hostia frangatur, incipiendo a parte superiori.

5. Rubricas non exprimere, quanta esse debeat particula in calicem mittenda; parvam tamen, et multo minorem esse debere illa parte, de qua frangitur; quia rubricæ hanc partem, de qua frangitur, vocant majorem et vox *particula* parvitatem denotat : ita ut dici possit, particulam tertiam parte medietatis hostiæ majorem esse non debere, et non tantum tertiam, sed et quartam et etiam minorem partem medietatis hostiæ sufficere.

261. *Commixtio particulæ in calice.* Sacerdos, majori hostiæ parte, de qua fregit particulam, super patenam posita, sinistra calicem ad nodum accipit ac tenet; et dextra particulam s. Hostiæ super calicem retinens, alta voce dicit *Per omnia*, etc.; et responso *Amen*, dextra cum particula ter signat a labia ad labium calicis, interea alta voce dicens ad primam crucem *Pax † Domini*, ad secundam *sit † semper*, et ad tertiam *vobis † cum*. Hæ signationes seu cruces fieri debent non solis pollice et indice, reliqua manu calici adhærente, sed motu totius manus calicem non tangentis; et ut verba rubricæ innunt *a labio ad labium*, non super calicem, sed intra os calicis, sic tamen ut labia calicis non

tangantur. Responso *Et cum spiritu tuo*, particulam quam dextra tenet, immittit in calicem prope ipsum labium a parte celebrantis, ut Sanguinem sumendo, facilius in os influat, interea secreto dicens, *Hæc commixtio et consecratio* etc. caput inclinans ad *Jesu Christi*. Deinde hac oratione finita, sinistram, qua hucusque calicem ad nodum tenuit, transfert super calicem, ibidem pollices et indices utriusque manus extergit, et deinde jungit; quibus junctis, ponit sinistram super pedem calicis, eundem palla cooperit, et manibus super corporale positis, genuflectit, et statim surgit.

AGNUS DEI ET TRES ORATIONES ANTE COMMUNIONEM.

Rub. *Surgit, et stans junctis manibus ante pectus, capite inclinato versus Sacramentum, dicit intelligibili voce, Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, et dextra percutiens sibi pectus, sinistra super Corporale posita, dicit Miserere nobis, et deinde non jungit manus, sed iterum percutit sibi pectus, cum dicit secundo, Miserere nobis, quod et tertio facit, cum dicit, Dona nobis pacem.*

3. *Tunc manibus junctis supra Altare positis, oculisque ad Sacramentum intentis, inclinatus dicit secreto, Domine Jesu Christe etc. Qua oratione finita, si est daturus pacem, osculatur Altare in medio, et instrumentum pacis ei porrectum a ministro juxta ipsum ad dextram, hoc est in cornu Epistolæ, genuflexo, et dicit, Pax tecum. Minister respondet, Et cum spiritu tuo. Si non adsit, qui hujusmodi instrumento pacem recipiat a Celebrante, pax non datur, etiamsi illius datio Missæ conveniat; nec osculatur Altare, sed dicta præmissa oratione, statim subjungit alias orationes, ut in Ordine Missæ.*

4. *Si vero celebret pro defunctis, non percutit pectus ad Agnus Dei, quia dicit, Dona eis requiem, nec dicit primam orationem, Domine Jesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis etc. non dat pacem, sed dicit alias duas sequen-*

tes orationes, Domine Jesu Christe, Filii Dei vivi, etc. Perceptio Corporis tui, etc. Quibus orationibus dictis, genuflectens Sacramentum adorat, et se erigens etc. (vid. num. seq.)

262. Sacerdos post commixtionem particulæ in calice, a genuflexione erectus, jungit manus ante pectus, sed non super altare ponit; et caput, non autem corpus profunde inclinatur: sic junctis manibus et capite inclinato alta voce dicit *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*, et tum sinistra super altare posita, dextra seu ejus tribus ultimis digitis pectus sibi percutit, dicens *Miserere nobis*; deinde non jungens manus, repetit *Agnus Dei* etc. et dicens *Miserere nobis* iterum pectus percutit; tertio repetit similiter *Agnus Dei* etc. et dicens *Dona nobis pacem* pectus percutit, ut dictum est n. 142: dicto *Dona nobis pacem*, jungit manus, easque junctas super altare ponit, corpus mediocriter inclinatur, et oculis ad Sacramentum intentis recitat tres orationes ante communionem. Adeoque post *Dona nobis pacem*, positio corporis mutanda est, et corpus mediocriter inclinandum, licet ad *Agnus Dei* solum caput inclinetur.

263. Juxta Rubricas supra n. 3, pax in missis privatis dari potest, exceptis missis de *Requiem*; communiter tamen dari non solet: et si detur, semper danda est cum instrumento, seu tabella, in qua alicujus sancti, ut B. M. V. seu patroni ecclesiæ, vel potius ss. Crucifixi imago depicta est. Ad dandam pacem, celebrans finita prima oratione post *Agnus Dei*, osculatur altare, et deinde instrumentum ei porrectum a ministro genuflexo utroque genu in cornu epistolæ, dicens *Pax tecum*: minister cum responderit *Et cum spiritu tuo*, accepta pace surgit; et defert instrumentum prius abstersum ad alios, ut illud osculentur, nullam eis faciens reverentiam, nisi postquam osculati fuerint. *Vid. Praxis Pontifical. tom. 1, n. 204.*

DOMINE NON SUM DIGNUS, ET SUMPTIO S. HOSTIÆ.

Rub. *Quibus orationibus dictis, genuflectens Sacramentum adorat, et se erigens dicit secreto, Panem cœlestem accipiam, etc.; quo dicto, dextra manu accipit de Patena reverenter ambas partes Hostiæ, et collocat inter pollicem et indicem sinistræ manus, quibus Patenam inter eundem indicem et medium digitos supponit, et eadem manu sinistra tenens partes hujusmodi super Patenam inter pectus et Calicem, parum inclinatus, dextra tribus vicibus percutit pectus suum, interim etiam tribus vicibus dicens voce aliquantulum elevata, Domine non sum dignus; et secreto prosequitur, ut intres etc. Quibus tertio dictis, ex sinistra accipit ambas partes prædictas Hostiæ inter pollicem et indicem dextræ manus, et cum illa supra Patenam signat seipsum signo Crucis, ita tamen, ut Hostia non egrediatur limites Patenæ, dicens: Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam æternam. Amen: et se inclinans, cubitis super Altare positus, reverenter easdem ambas partes sumit: quibus sumptis, deponit Patenam super Corporale, et erigens se, junctis indicibus et pollicibus, ambas quoque manus ante faciem jungit, et aliquantulum quiescit in meditatione sanctissimi Sacramenti. Deinde depositis manibus etc. (Vid. num. seq.*

264. *Domine non sum dignus.* Oratione *Perceptio Corporis tui* etc. totaliter finita usque ad *sæculorum. Amen* inclusive, et non prius, sacerdos se erigit, et utraque manu super corporale hinc inde posita, genuflectit; ac statim se erigit, interimque secreto dicit *Panem cœlestem accipiam* etc. quo dicto, et ipse erectus, pollice et indice dextræ manus reverenter accipit de patena ambas partes s. Hostiæ, easque ad illarum partes inferiores collocat inter pollicem et indicem sinistræ manus, sic ut una quasi hostia integra et

rotunda appareat; et deinde patenam manu dextra ponit inter indicem et medium digitum sinistræ manus infra s. Hostiam. Juxta hunc hostiam accipiendi modum, quem rubricæ supra præscribunt, hostia prius quam patena accipienda est; quapropter sacerdos indice sinistro extremitatem s. Hostiæ parum ducere potest extra circumferentiam patenæ, si ita posita non sit, versus medium corporalis, et sinistra patenam etiam parum elevare, ut s. Hostiam indice et pollice dextræ prius accipere possit: plures tamen hunc modum non servantes, prius patenam, s. Hostia ei adhuc imposita, utraque manu accipiunt, eamque ponunt inter indicem et medium digitum sinistræ manus; tum ambas partes s. Hostiæ ad extremitatem patenæ, si ibi non sint, versus medium corporalis ducentes, eas pollice et indice dextræ manus accipiunt, et collocant inter pollicem et indicem sinistræ manus. Manus sinistra s. Hostiam sic tenens super patenam inter pectus et calicem seu super mediam plicaturam anterioris partis corporalis, ubi s. Hostia posita fuit; ita tamen ut brachium super altare non collocetur, et manus sinistra corporale non attingat, ne particulas sacras forte ibi restantes attrahat; manum tamen non altius quam per quatuor circiter digitos ab altari elevet, ne impediatur, quominus corpus mediocriter inclinare possit; tum corpore mediocriter inclinato versus medium altaris, tribus ultimis dextræ digitis ter percutit pectus suum, ut dictum est n. 142, tribus etiam vicibus, seu ad unamquamque percussione dicens voce media *Domine non sum dignus*, secreto singulis vicibus prosequens, *ut intres sub tectum meum, sed* etc.

Not. 1. ad *Domine non sum dignus* etc. nec cubitum nec manum sinistram super altare aut corporale poni posse: 2. hæc verba esse dicenda facie versa ad altare, non semi-versa ad populum: 3. pronuntianda esse non majori aspiratione quam alia, sed ea devotione, humilitate et fide, qua ab ipsomet Centurione dicta sunt.

265. *Sumptio s. Hostiæ.* Pectore tertia vice percusso, verbisque ter usque ad *anima mea* inclusive dictis, et non prius, sacerdos se erigit, et pollice ac indice dextræ manus

ducit unam partem s. Hostiæ super alteram ad faciliorem illius sumptionem : tum ex sinistra ambas hostiæ partes super se invicem positas accipit ad partes inferiores inter pollicem et indicem dextræ manus : et sinistra patenam eodem modo ab altari elevatam tenens, eandem tamen non movendo nec altius elevando, cum s. Hostia seipsum signat signo crucis super patenam, ita ut s. Hostia non egrediatur limites patenæ : adeoque crux ejusdem cum patena magnitudinis tantum esse potest, tam quoad lineam rectam quam quoad transversam. Cum sacerdos hac cruce seipsum signare debeat, ante pectus vel infra os formanda esse videtur : quapropter sacerdos, sinistra patenam per quatuor circiter digitos ab altari elevatam tenens, dextra s. Hostiam super patenam elevat ad superiorem partem pectoris, vel circiter ad mentum, dicens *Corpus Domini nostri*, moxque eam ad distantiam palmæ seu patenæ demittit, dicens *Jesu Christi*, et caput inclinans (1); erecto autem capite, s. Hostiam elevando reducit ad medium lineæ in ejus demissione factæ, eamque transfert ad suam sinistram, et a sua sinistra ad dextram, non tamen ultra limites patenæ, dicens *Custodiat animam meam* etc. Deinde corpore mox mediocriter inclinato, cubitis super altare positus, et sinistra patenam eodem loco super corporale elevatam tenente, ita ut semper sit infra s. Hostiam; statim sine alia oratione aut meditatione, aperiendo os, sine linguæ expositione, easdem ambas s. Hostiæ partes ponendo super linguam, reverenter sumit. Sumpta s. Hostia, deponit patenam versus cornu evangelii super extremam plicaturam anterioris partis corporalis, et si aliquod fragmentum s. Hostiæ pollicibus et indicibus forte adhæreat, eosdem extergit super patenam : se quoque statim post sumptionem erigit, et junctis manibus ante faciem, ita ut ad nares perveniant, sed oculos non excedant neque faciem aut nares attingant, aliquantulum seu per spatium unius orationis dominicæ quiescit in meditatione ss. Sacramenti.

(1) S. R. C. 24 Sept. 1842, n. 4801-1950, 1.

Not. 1. s. Hostiam statim quoad fieri potest, ex ore in corpus esse transmittendam. 2. Eam esse sumendam simul et semel et non per partes. 3. Si palato aut dentibus aliquod fragmentum adhæreat, id numquam digito, sed lingua inde reverenter esse amovendum; et si non succedat, non ideo immorandum meditationi cum admiratione adstantium, sed sumendum esse Sanguinem, et cum eodem aut cum ablu-tionibus s. Hostiam esse deglutiendam. 4. Cavendum esse sacerdoti, ne s. Hostiam dentibus conterat aut frangat. 5. Meditationem post sumptionem s. Hostiæ per rubricas esse præscriptam; adeoque omitti non posse; eandem tamen non longam esse debere, sed per spatium unius *Pater noster*, cum rubricæ tantum aliquantulum requirant. 6. Sacerdotes sub hac meditatione ordinarie caput inclinare; eam autem inclinationem per rubricas non præscribi, et proinde fieri non debere, forte ideo, quia non convenit inclinare et humiliare caput, in cujus lingua ss. Sacramentum actualiter quiescit. 7. Si partes s. Hostiæ super se invicem totaliter et exacte ponantur, accidere posse, ut superior in ore pars linguam non tangat, et ex ore decidat : quapropter curandum esse, ut ambæ partes bene super linguam ponantur, eamque aliquatenus tangant, ut ita madefactæ, linguæ adhæreant.

SUMPTIO CALICIS, EJUS ABLUTIONES ET VELATIO.

Rub. *Deinde depositis manibus dicit secreto, Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? et interim discooperit Calicem, genuflectit, surgit, accipit Patenam, inspicit Corporale, colligit fragmenta cum Patena, si quæ sint in eo, Patenam quoque diligenter cum pollice et indice dextræ manus super Calicem extergit, et ipsos digitos, ne quid fragmentorum in eis remaneat.*

5. *Si vero adsint Hostiæ consecratæ super Corporale positæ pro alio tempore conservandæ, facta prius genuflexione, reponit eas in vas ad hoc ordinatum, et dili-*